

REDACȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM) 1

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

Nr-ri de Duminică pe
an fl. 1.50.

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM) 1

INSERȚIUNILE:

pe 1 fir garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

LIBERALI ȘI CONSERVATORI

București, 5/17 Aprilie.

Venit aici pe vremea când printr-o marea și uriașă efortare România căuta să ia loc între statele moderne europene, ear' nu să fie socotită și mai departe ca o țeară din îndepărtatul Orient, primul lucru ce m'a isbit a fost lupta dintre cei doi genii cari au înființat regatul, Ioan C. Brătianu și C. A. Rosetti.

Luptasera, ea frați, o întreagă viață de om. Ca tineri, împreună s'au entusiasmat la lupta de titani: să facă țeară liberă din două principate când jefuite de Greci, când ocupate de Austriaci și Muscali, și de sute de ani vasale Turciei... La 1848 împreună își expuseseră viața într-o revoluție, carei imprumutaseră sufletul lor mare, credința lor nestrămutată și o vitejie aproape temerară... Impleună au suferit temniță, apoi pribegia atâtor ani amari prin străinătate, colindând orașele Europei și batând la ușile tuturor puternicilor zilei, atrăgându-le luarea aminte asupra Romanilor dinăreni și cerându-le ajutor pentru scuturarea unui jug barbar... Impleună au stat pe malul Dunării, scăldându-și ochii în lacrimi de bucurie când dărobantii treceau... spre Plevna. Aveau aceeași presimțire a oamenilor aleși de Dumnezeu: din războiul, pe care cei mai mulți bărbați de stat ziceau că ar fi o nebunie să-l înceapă, ei așteptau mărirea României!

Nimeni în țeară, ba chiar și în străinătate cine-i cunoștea, nu-și putea închipui o legătură mai strânsă între doi luptători.

Și totuși, eata-i la 1883 despărțiți; ...unii ziceau că e numai o simulare pentru anume scopuri politice.

Ei se despart însă și nu se împacă decât la 1885, când C. A. Rosetti era pe patul de moarte.

Rosetti eșise din camera însoțit de 40 amici. Crescut la marea școală a durerilor când toate neamurile își aveau refugiați în străinătate, ear' toți acești exilați trăiau între dînșii ca frați: Poloni, Români, Unguri și Italieni, — când în exil familiei sale cel mai credincios amic îi era un Ovreiu, Rosenthal, și însăși soția sa o Engleză, pe care atâtea sbuciumări ale vieții o învățase să caute în om pe om, ear' nu că ce limbă vorbește, — C. A. Rosetti nu era mulțumit cu reforma ce Ioan Brătianu întreprindea prin revizuirea constituțiunii... El ar fi vrut mai mult și nu înțelegea pe Brătianu, care în marile reforme sociale observa aceiași grije și măsură, pe care o avea atunci, când i-se impuseseră de Europa să schimbe

articolul 7 al Constituțiunii, privitor la soarta Ovreilor.

C. A. Rosetti era socialistul ideal, care își lăpădase titlul de boier și privilegiile, ear' din averea părintească făcuse tipografie pe care o socotea proprietate a tuturor celor ce lucrează într'însa; mai târziu lui Stambuloff, când se refugiase din năntea prigonirii Turcilor, îi pusese la dispoziție tipografia gratis pentru ca să-și scoată foaie și să desștepte pe Bulgari... Ioan Brătianu era naționalistul fără seamăn. Grijă lui de capetenie era nu atât triumful mării dreptăți, care să ferească toate neamurile, ci să îngrădească cât s-o putea mai tare neamul românesc... C. A. Rosetti, în democratismul său, se adresa primarilor, ca ministru: „frate”, Ioan Brătianu se gândea însă și la slăbiciunile „fraților”, și d'aceea căuta ca legile și reformele să fie în concordanță cu firea „fraților”, ear nu idealuri de legi. Rosetti voia sufragiu universal, Brătianu face colegii electorale: la un loc marii proprietari, și la altul micii proprietari și industriași, ear țeranii să voteze indirect, prin delegați.

S'au despărțit deci nu pentru-că nu și-ar fi știut împărți puterea — C. A. Rosetti numai silit primea să fie ministru — ci era cestiune de idealuri politice la mijloc și amândoi credeau cu sfîntenie în principiile lor, cari dacă au ajuns să se ciocnească acum, era pentru-că se făcuse o mare schimbare în situație. Libertățile generale erau cucerite. Stat independent, presă absolut liberă, întruniri libere, justiție modernă, instrucțiune gratuită, — toate acestea erau ajunse. Intrând însă în o nouă viață, care rezulta din luptele lor de până atunci, acum nu se mai înțeleg. Unul o ia mai repede, celalalt mai încet, cu grija proprie naționalistului sincer, care vîzându-se liber, par'că și bunătățile numai cu măsură ține să le acorde.

Dacă între doi prieteni, cum au fost Brătianu și Rosetti, a putut să se ivească o deosebire de vederi cari i-a despărțit după ce luptasera împreună aproape o jumătate de veac, — cu atât mai osebit se poate explica și lupta dintre cele două partide istorice. Ele sînt compuse și mai ales conduse de bărbați cari au avut cu de-a-vîrșire altă educațiune. Liberalii naționali au crescut la școala lui Brătianu și Rosetti, cari au întemeiat partidul prin geniul lor... Dacă le-ar fi trăit, însăși părinții le-ar fi fost cei mai mari adversari politici. S'au aruncat în luptă înverșunată pe când puterea o dețineau familiile Manu, Lahovary, Filipescu și alți boieri mari.

Nu e de mirat deci, dacă fi lui Brătianu și Rosetti sînt azi adversari ai Lahovareștilor și Filipેștilor, dacă partidul conservator condus de dl Lascar Catargi face opoziție crâncenă d-lui D. Sturdza, discipol și tovarăș de luptă al marelui Brătianu.

Ori-cât sînt de înverșunate însă luptele dintre partidele de guvern ale României, noi, Românii din monarchia austro-ungară, n'avem să ne punem judecatori peste luptătorii de aici.

Și aume din următoarele motive: ne trăind aici, nu putem vedea adevărata desfășurare a lucrurilor, am judeca deci în necunoștință de cauză și prin urmare n'am fi capabili de o dreaptă judecată; chiar dacă am ghici însă câte-odată adevărul, nu sîntem în poziție de a lupta pentru intruparea lui și este cel puțin o presumpție, când politicianii cari ar avea ei destule lucruri de descurcat cu Ungurii, se pun să dascălească pe cei da aci, singuri în drept și singuri responsabili pentru felul cum își conduc partidul și cum cărmuiesc țeara.

Foarte cuminte deci, conferențele naționale dela Sibiu au proclamat deferență către amîndouă partidele politice de aici.

Cum s'a ajuns la călcarea acestei porunci naționale care, a fost rolul presei române în săvîrșirea atâtor greșeli, va fi obiectul articolelor viitoare.

L—u.

Alegerile în Croația. Agitațiunile electorale în Croația-Slavonia s'au început deja. Partidul național-croat își pune candidați mai în toate cercurile. Opoziția unită ad hoc s'a organizat deja, și într-o ședință din zilele trecute a hotărît, că deocamdată își pune și ea 30 de candidați față cu guvernul. Dintre aceștia: 13 din partidul Obzor-Strossmayer, 16 Starceviceni și un candidat afară de partid cu program opozițional.

În preajma sesiunilor sinodale.

(Dorință generală *)

În virtutea autonomiei bisericești ort.-rom. din Transilvania și Ungaria — de care se vaieță dl Bánffy — aceasta se chivernisește singură, și trebile ar merge binișor, dacă toate guvernele ungurești nu ne-ar fi atât de ostile.

Cu multe drepturi este înzestrat mai fiecare credincios al bisericii noastre, dar' puținii își implinesc datorințele creștinești față de această sfîntă instituțiune, și astfel nici că ne putem mira când adversarii nostri o persecută.

Când am zis mai sus că trebile ar merge binișor, am înțeles atîta că ori-ce am săvîrșit, bine sau rău, tre-

bue să fim satisfăcuți că pe față inamicul nu are drept să se amestece și nu sîntem în drept a învinui pe nimeni.

S'a făcut mult, într'adevăr, de când cu despărțirea de ierarhia sîrbească; dar un gol mare este simțit de mulți ani în biserica noastră până în ziua de azi, și aceasta este fondul de pensii preoțesc.

Nu voiu să intru în detaliurile acestei mari chestiuni a preoției ort. rom.; începutul s'a fost pus la cale dar' sfîrșitul a fost nimica.

Să nu ni-se scrie de păcat, dar' oameni pricepători ziceau că statutele, cari până acum s'au fost tribuit preoției în acest mic, — aveau un înțeles cam ca cel dela Delphi, ear' noua României — mai ales din fericita Ungarie — ne convin lucruri reale, pipăibile și cari le putem percepe fără multă diplomație.

Sunt în diecesa Aradului 600 preoți rom.-ortodoxi și de ee să nu fie în stare a pune basă unui fond de pensii. Voința firmă se recere și încă nimic. Credem, că P. S. Sa actualul Episcop, care și de altcum are mari merite pentru diecesa sa — în înțelegere cu consistoriul, cu sinodul eparhial și cu întregul cler va duce în îndeplinire și aceasta dorință generală a preoției.

Sunt deja peste 300.000 fl. adunați spre acest scop și poartă frumosul titlu „fond de ajutorare”, dar de care nici-un preot nu dorește nici să audă.

Nici un percent din preoții noștri nu se pensionează ca ceilalți slujbași, ei servesc până și 50—60 de ani în biserica D-lui, dar vorba e, că barem când moare să știe că veduva sau orfanii sunt asigurați.

Pot preoții să contribuie ceva mai mult ca în trecut, pot să contribuie și comunele bisericești ceva an de an, mai aduc un venit considerabil parohiile reduse, ba ici colo mai poate veni câte o donațiune sau fundațiune; cu această mențiune și cu capitalul deja existent, nu-e chiar așa de greu a compune câțiva \$-fi și a le da titlul fond de pensii a preoților rom.-ort. din diecesa Aradului.

Bu susțin că a fost mult mai greu în timp relativ foarte scurt a edifica seminarul de model din Arad, decât un fond cu scop atât de nobil și uman.

Altcum în săptămîna luminată pare-mi-se se ține și adunarea generală a fondului preoțesc, și cred că chestia care este atît de momentasă va fi sulevată după merit.

B...s

Stăpînire absolutistică în Croația.

Dintre toate popoarele monarchiei noastre, cei dintîiu au fost și sînt desigur Maghiarii — fără osebite de partid politic, — cari s'au ridicat în contra regimului Bach, și mult au luptat, pentru-că în locul aceluia să introducă în stat o viață constituțională.

Ajunși însă odată la largul lor, toate binefacerile constituției le-au rezervat numai pentru dînșii, ear' naționalităților li-au crer încetul cu încetul o stare de lucruri

*) Articolul acesta ne vine din public. N. Red.

mult mai grea și mai insuportabilă, decât chiar sub absolutism.

S'a dovedit aceasta atât de eclatant, încât e de prisos să mai insistăm asupra ei.

Nu de Ungaria proprie, nici de Ardeal voim să ne ocupăm de astădată. Este vorba de țerșoarele Croația și Slavonia, cari împreună își au autonomia lor proprie și constituțiunea lor; sânt administrate de Banul lor, care, din „fericire“, este azi un ungur, ales dintre cei dintâi politicieni ai Maghiarilor.

Nimic însă nu probează mai mult tendințele spre absolutism ale bărbatilor politici maghiari conducători, decât cazul recent, ce se petrece azi în Croația și care preocupă toată presa din monarhie.

Sub pretext, că vrea să sdrubească socialismul în Croația, în care acesta a cuprins un mare teren și se manifestează în chip din ce în ce tot mai amenințător, — actualul Ban, contele Khuen-Hédervary, a dat un ucaș, prin care a violat de-a dreptul constituțiunea țării.

Prin acest ucaș, care nu este decât un ordin al celebrului ministru austriac Bach, din Noemvrie 1852, — Banul Hédervary interzice fără excepție ori-ce întrunire politică pe teritoriul curat slaven.

Toate foile maghiare, în special cele opoziționale, se ocupă și ele cu acest cas revoltător și condamnă în termeni destul de aspri procedura volnică și anticonstituțională a Banului.

Astfel șovinistul „Magyar Hirlap“, în numărul sen de Sâmbătă și sub titlul „Bach al II-lea“, scrie următoarele:

„Contele Khuen-Hédervary Banul Croației, a aflat o foarte genială modalitate, prin care poate să pună capăt mișcărilor social-democratice, cari cu mare pericol au amenințat în timpul din urmă Croația-Slavonia.

„A scos adevărat din arhive un ordin din era lui Bach și l-a pus în aplicare. — Acest ordin oprește necondiționat ori-ce întrunire politică, și acum, publicând Banul din nou acest patent împărătesc din 26 Noemvrie 1852, — autoritățile sunt obligate să disolve toate întrunirile și cluburile politice, și întemeierea altora nouă, — nu o permit de loc.

„Deodată cu cluburile socialiste, autoritățile au desființat, prin urmare, toate adunările și cluburile politice ale opoziției din Croația.

„Prin oprirea întrunirilor și prin împiedicarea, că în deplină formă reînvie în viața statului ordinațiunile celui mai negru timp al absolutismului, — Bach al II-lea voaște să zugrume revoluția social-democratismului! — Această procedură a Banului Croației la tot cazul este — încheie „Magyar Hirlap“ — un semn vădit: ce fel de stări de lucruri ar fi în Ungaria, dacă contele Khuen-Hédervary ar ajunge în fruntea guvernului unguresc, despre ceea-ce, precum se știe, nu o dată s'a vorbit deja.“

Noi credem, că vecinii nostri Croați sânt destui oameni, ca să-și apere integritatea constituției lor față cu pornirile absolutistice ale Banului-pașă Khuen-Hédervary. Cât însă pentru „temerea“ exprimată de „Magyar Hirlap“ în rândurile din urmă, — spre mângâierea șovinistului organ observăm numai, că în „fericita“ Ungarie, tocmai fără Khuen-Hédervary, s'a introdus deja stăpânirea absolutistă chiar din timpul odiosului ministru Hieronymi și, în special pentru noi Români.

N'are deci de ce să se teamă șovinistul „Magyar Hirlap“: Nu rămân Maghiarii neodată îndărătul altor tirani în oprirea naționalităților nemaghiare din „constituționala“ Ungarie.

Din România.

Inchiderea corpurilor legiuitoare.

Vineri la 3/15 Aprilie corpurile legiuitoare române au fost închise printr'un mesaj regal cetit de dl prim-ministru D. Sturdza.

Alegere.

Tot la 3/15 Aprilie s'a făcut alegerea pentru un scaun vacant de senator al colegiului I de Senat din capitală.

Au fost doi candidați: Alexandru G. Baicoianu și general George Manu, fost prim-ministru conservator.

Dl Alexandru C. Baicoianu, candidatul partidului național-liberal, a fost ales.

Banchet.

Inginerii din București au dat ieri seară, în sala Hugo, un mare banchet în onoarea dlui Ioan I. Brătianu, ministrul lucrărilor publice, pentru intrarea sa în cabinet.

La acest banchet au luat parte 150 persoane.

Din Bucovina.

Cu începutul anului școlar 1897/98 se va înființa în Rădăuți o școală de agricultură cu limba de instrucție română, pentru fi de țărani gospodari din Bucovina.

Școala aceasta — zice „Gazeta Bucovinei“ — va fi cu internat și întocmită pentru a pute primi 20—24 elevi, cari vor căpăta acolo cuartir și toară susținerea.

Între acești 24 elevi vor fi 10 bursieri susținuți de comitetul țerei, ear' restul de 14 vor avea să plătească pentru întreaga susținere în instituție 160 fl. v. a., pe an, în rate cuartale anticipative.

„Însoțirea de economie și credit Storojinet“, voind a înlesni Românilor frecuentarea numitei școli, escrise concursul pentru acordarea a două stipendii de câte

80 fl. v. a., anual pentru elevi români, fi de țărani gospodari, cari vor frecuenta numita școală de agricultură din Rădăuți.

Stipendiile acestea se vor acorda și plăti din partea „Însoțirii de economie și credit din Storojinet“ pe tot timpul de doi ani prescris pentru absolvirea studiilor la numita școală.

Condițiunile de acordare vor fi tot acelea, cari se vor publica în curând din partea comitetului țerei pentru locurile de bursieri.

Din viața cavalerului sinucis.

Știrea despre tragicul sfârșit, în Monte-Carlo, al cavalerului maghiar Latinovics, a deprimat în mare parte pe patrioții nostri.

Și altmintrelea nici nu se putea, căci un stălp puternic a fost el între cei-ce guvernează țeara.

Cei-ce au cunoscut raporturile celebrului cavaler risipitor de odinioară — zice „Budapesti Hirlap“ — pe aceia nu-l poate surprinde vestea despre sinuciderea lui. Latinovics Ernest era pregătit deja pentru sinucidere; el amintea adese-ori, că nu-l rămâne alta decât să-și tragă un glonț în cap.

Istoria vieții lui este foarte caracteristică pentru epoca și raporturile în cari trăim.

Latinovics Ernest a risipit o avere uriașă: a ruinat viața familiei și viața sa proprie, — împins de deșertăciunea de a juca un rol mare, de a figura între magnați. El a fost fiul bogatului proprietar Latinovics Illés din Bacica, după care a moștenit un mare domeniu din Borșod: peste 2000 de jugere, plus averea colosală, la care a ajuns prin căsătorie.

Avea legături intime cu cele mai înalte cercuri din capitală; ear' aceste pasiuni aristocratice l-au înghițit sume ne mai auzite.

După câțiva ani însă, averea începuse să scadă, ear' datoriile l-se sporiau necontenit.

La anul 1892, primind un nou mandat dela contele Iuliu Szapary, a încercat la bursă să-și redobândească averea; prin asta însă el s'a înglodat și mai tare.

La începutul desbaterilor asupra reformei politicei bisericești, în rând cu Szapary a eșit și el din partidul liberal, ceea-ce mai ales l'a precipitat decadența.

A fost deci silit să-și vândă averea, primind vre-o 460.000 fl., din cari însă lui numai 120.000 l-au rămas, căci cu ceilalți trebuia să-și plătească datoriile.

Cu un mic rest ce-l mai rămăsese, cavalerul Latinovics a plecat în fine la Monte-Carlo, să-și cerce și acolo norocul.

Acolo însă a pățit-o și mai rău: a perdut totul, plus suma de 6000 fl., ce o cerșise dela soția sa divorțată și astfel nu-i rămânea alta, decât să-și curme viața.

Se zice, că Bánffy li promisese un fișpaniat, ceea-ce, după-cum însuși spunea, l-ar fi putut scoate din ruin.

După o ultimă telegramă din Mentone, știrea despre sinuciderea lui se desminte; însă acest demento nu prea este crezut nici din partea patrioților.

Un răspuns.

(Urmare.)

Cred că conveniți a constata, că toate aceste dedură cauză suficientă la esacerbarea poporului. — Și când acest popor nu a primit mângâiere și satisfacțiune la nenumăratele sale reclame, nici după doi ani de zile, ci — din contră a trebuit să experimenteze, cum organul chemat a face regulă, umblă, ce e drept, a-l momi cu sfaturi împăciuitoare, dar nu pune mâna pe bubă, când poporul a experiat, că — pentru menagiarea criminalului episcop — protopopul locului recurge la rapoarte false în oficiu; — așa cred că conveniți în constatarea, că paciența poporului a fost pusă la prea grele probe și veți afla cel puțin explicabil greșitul pas de apostasie, ce a făcut.

Cu aceste aș pute încheia, lăsând D-voastră și cetitorilor sarcina, să afle ce fel de cuminenie va mai fi și aceea, că protopopul locului, Simion Monda, — neldestulit cu tactul meu, de a cruța pe cât se poate pe colegul și autoritatea sa oficială; — gădilit, cum se vede, de laudele, ce mi-s'au adus, — și genat de însuși faptul, că alt protopop a fost delegat la dînsul, vine și-și atribue sie-și merite, unde nu sunt de fapt decât fărâdelegi... ne spune, că dînsul a lucrat, și eu... numai am „conlucrat“), ba nu se știește nici chiar de unele minciuni oarzele.

Mi-se spune adevă:

1-ia că „am pus pe sateliții mei să mă laude“.

Precat știu eu, numai parochul locului David Rusu a publicat un fel de adresă de mulțumire. Pe acest preot eu până în ziua, când am „conlucrat“ la Șieul, nu l'am văzut în viața mea și de atunci asemenea.

2-a Că aș fi trecut preste cercul meu de competiție, „suspendând (aha, va să zică

*) Din parte-mi mă mulțumesc și cu această conlucrare și-mi pare bine, că în lumea asta rea mi-se recunoaște barem atât și din partea inimicului; rog însă pe tot omul preșepător, să-mi spună, cine a lucrat, dacă comisarul consistorial „conlucrat“?!

HERO ȘI LEANDRU

(VALURILE MĂRII ȘI ALE AMORULUI)

Tragedie în 5 acte

de

GRILLPARZER.

Trad. în metrul original

de

CONSTANTIN BERARIU.

(Urmare.)

(Tată se întoarce cu fața la templu, stă plecat, spriginit în băș).

Poporul între! Ordine să fie,
Brutalități nu turbare serbarea,
Și voi să vă păziți, să fie pace.
Ca soarele plăcerii și a zărilor,
Dar ca și el o soară: e chină.

Păzitorul (după onlie):

Nu, zic eu, nu!

Nauceros (tot așa):

Ascultă, dragul meu!

Sacerdoul:

Vă faceți datoria! Frate, vină!

(ambii se la dreapta)

Păzitorul (îvit la marginea scenei):

Aice stau, aici, și de cutezi

Să treci cu îndrăzneală peste mine —

Nauceros (care încă apare):

Nu peste tine, sată, lângă tine,

Și sunt acum aici, Leandre, vină!

Păzitorul:

O, tineri voi! n'afți auzit porunca?

Nauceros:

Nimic nu știu, căci noi suntem străini,
Din țărul cel vecin, dela Abydos.
Venim la Sestos, să vedem serbarea.

Păzitorul:

Aceia nu se nvață cuviința?

Nauceros:

Ba da! dar între altele provenbul:
„Nu fi nerod, că te întorci flămând.“

Păzitorul:

„Ba da!“

Nauceros:

Eată! Stai aici de vorbă
Și dincolo poporun' gloată intră.

Păzitorul:

Napoi, nu mai!

(Se duce în fund și arăngează poporul, care, apărut din stânga, stărat până aproape de soborile templului.)

Nauceros (cătră Leandru):

De ce l-ai tragi?

Suntem aici. Căstiga îndrăznețul.
E locul cel mai bun. Acum căstiga
Din prădarea plăcerii și a zărilor!

Privesc numai, căstiga frumoasă!

Aceia templul, poartă și colunade,
Așa ceva nouă nu se vede.

Și un altar așează ei la mijloc,
Se pare, la jertfă. Dar unde cauți?

Plecă ochiul jos? O, pentru Zeii toți!
Te-apucă ear posomortrea veche?

Eu însă zic —

(Poporul încetul cu încetul s'a arănat în rânduri pe toată partea stângă, până acolo, unde stau cei doi)

Nauceros (întorcându-se):

Amice prea te 'ndeși!

(cătră Leandru)

Ascultă, Leandre? Îți declar, că dacă
Deseară de-amăruntul nu vei ști
A-mi povesti de toate, câte vezi,
Și nu vei bea voios în cinstea zilei
Pocalul plin de vin, ne despărțim.

Cu gândul tău mocnit — ah, eată colo,
Copilele-amândouă, tot acele,

Cari, le-am văzut în zori la porți, afară.
Privesc încoace. Care-ți place? spune!

(Fante și alte servitoare au adus un altar portativ și îl așază la dreapta lângă statua lui Amor.)

Între:

(așezând altarul, cătră celelalte șoptind)

Aceia sânt. Cel blond și mare n' dreapta.
Cel brun îmi pare, trist. Ce-i este oare?

Nauceros:

Altece anume înest. Hu, ce priviri!

Păzitorul (venind în față, cătră copile)
Ei da, acum și voi! Așa vii felul

(copilele pleacă, cătră cei doi juri).

Ear' voi grăbiți cu fapte nepermise.

Nauceros:

Precum se 'ntemplă, perde sficiosul.

(se mai aduce un altar lângă statua lui Himeneu. Al treilea stă deja dela început lângă scările templului, la mijloc)

Păzitorul:

În laturi voi! Colea altarul vine.

Nauceros:

Ajut a face loc, când am destul.

Păzitorul:

Și de 'ndrăznești, să fii cu cuviință.

(Musica de flaut începe)

Alaiul vine. Înapoi din mijloc.

(arăngează poporul, care la stânga se așază în rânduri.)

Nauceros:

Ei vin. Cu interes privește totul!
Când sacerdotă trece. — atinge-i haina,
Și sănșos te faci; așa, se zice.

Se vindecă tristețea. Ei, auzi tu?

(Pe când musica de flaut cântă, cortegiul apare din dreapta. Bășet cu vase de jertfă. Căpeteniile orașului Sestos. Servitoare dela templu, între cari și laute, lerei. Hero cu manta și diadema de sacerdotă împreună cu unchiul.

Fărății urmează.

Cântăre:

Maică, anbiu!

A muritorilor!

totuși eu am „lucrat” în ziua aceea...) pe în-
vățătorul și organele administrative bisericești.

În comuna Șieul-mare este școală de stat
(vezi șematismul bis.), mulțumită „neobosi-
tului protopop”, nu avem școală, nici învâ-
țător; pe cine dar aș fi suspendat?... Or-
gane administrative bis. sunt în comune,
pe cât știu eu, oficiul parochial și comite-
tul parochial... Nu știu, n'am văzut, n'am
avut o vorbă rea cu oamenii!

Ei, da! Organele adm. bisericești, pentru
protopopul Monda sunt episcopii cu lada bi-
sericești în buzunar...)

Apoi da, imediat după constatarea fap-
telor am suspendat pe episcopul delapidator
Stefan Floriță și anume fără a întreba pe
protopopul Monda de învoială, măcar că
dinsul a lucrat și eu numai am conturat;
ear' în punctul acesta raportul meu către
Ven. Consistoriu sună:

1. „Să se constate neamănat prin exac-
torat, care e suma precisă a fraudelor epi-
scopului”;

2. „Să se facă contra acestuia imediat
arătare criminală”;

3. „Să i-se dea protopopului a înțelege,
că nu are a mai sprigini pe Stefan Floriță,
nici pe față, nici pe sub mână”...

4. „Succesul obținut în Șieul numai în
chipul acesta va avea durată... Așa se
vede, că este scris, ca acest succes să nu
aibă durată. Bine, pentru atunci să vedem
pe protopopul Monda și să nu fiu eu de
vină, dacă nu mă va mai avea „conlucră-
tor”. Să nu fiu eu de vină, dacă acestea și
mai mari decât acestea se vor vedea...

În fine cea mai boacăna:

5. „Lucrul acesta” — (adece suspendarea
lui Floriță) — „era pe aci” (pe unde?) „să
provoace o nouă desbinare” (pe aci o fi fost,
numai cât tot n'a fost), „dacă superiori-
tatea bisericii n'ar fi apostrofă după vred-
nicie pe îngâmfatul protopop”...

Cu acest cornurat neadevăr se încheie
nota D-Voastre și aci zace și buba epi-
scopului Floriță și a protopopului Monda.

Ei adevărat vreau să fie „apostrofă” hoțul
de păgubaș și în scopul acesta fac „stim-
mung”; — au mers și au umblat pe la
făcătorul tuturor mușamalelor din archie-
cesă, un avocat flămând, — căpătuit la
exactorat, carele nici-când în viață nu a
distins între „al meu și al tău”. Acesta
le-a dat nădejde. Și eu, durere, nu pot zice
hotărât, că nu va succeda, a se face și a-
ceastă cauză mușama, cum mușama s'a

*) Este de notat, că un raport al sinodului pro-
topopesc dela Bistrița laudă pe „neobositul pro-
topop”, constată însă în neștiire tot aci verbal: „Ra-
ționul netochelate pe mai mulți ani, arhivele în
disordine, banii bisericești pe la episcopi — nu în
casse parochiale” etc. etc.

Pleacă privirea

Ta protectoare

La rugătorii,

Cari te adoară.

(Cei, cari urmează cortegiul se postează la dreapta,
vis-à-vis de popor.) Mijlocul rămâne liber.)

Iereii (postându-se):

Onoare Zeilor!

Poporul (răspunzând):

Cu noi norocul!

Nauceros:

Ab, vine sacerdotă. Ce femei!

Să ngenunchiăm. Dar' nu, privim întâiu

De-a curmezișul peste pedestal;

Vom observa, cum fac ceremonia.

Hero:

(stând înaintea altarului din fund. Doi băieți inge-
nunchiază înaintea ei, ținând tămăie în vase scumpe.)

Mlădița nouă-a vechii tale case

De scutul tău și grații te imploară!

(tornă tămăie în flăcări, apoi vine în față. Unchiul
la atînga ei, dinapoi părinții. Mai în depărtare
păzitorul.)

Iereii:

Onoare zeilor!

Poporul:

Cu noi norocul!

(Va urma.)

făcut. Delapidările popii Șerb, ale popii
Runcan, ale popii Moldovan din M.-Oarba,
ale fondului protopopesc din Sighișoara și
multe, altele.

Pot însă declara, că nici până astăzi —
departe de a primi vre-o „apostrofă”, —
nu am primit nici un fel de decizie în
cauză, și prin urmare afirmațiunea cu „a-
postrofarea îngâmfatului de mine” — e o
minciună cornurată. —

Pot declara mai departe hotărât, că de
loc nu m'ar gena, — pentru-că nu mi-ar fi
un lucru nou, o decizie mușamală din
partea indicată; — de vreme ce nici o sută
atari mușamale nu ar călăi adevărul constata-
t pe deplin în acte, că și în cazul acesta
poporul și biserica a fost asuprit și despoiat,
s'au făcut criminale fărâdelegi și delapidări.

N. Managău.

Păreri din public.

(„Tribuna” de acum.) Netăgăduit merit
are „Tribuna” pentru poporul român, și e
de înțeles, deoarece- ce a fost organul parti-
dului național român și se girează de atare
și astăzi.

Am cîștit zilnic „Tribuna” de vr'o 6 ani
și o cetesc și acum ca abonent, dar' de
loc nu-i înțeleg manevrele ostile și focul
ce-l varsă asupra „Tribunei Poporului”,
precum nici împregiurarea că cetitorii acestia
sunt „caterisiți”.

Dacă „Vulcanul” dela Sibiu care a vîr-
sat atîta larvă în cetitorii ași — cărora
aparțin și eu — mai conține încă multe
materii combustibile, apoi în adevăr ne plic-
tisește, și voi fi necesitat a enunța ca
principiu că: a ceti organul partidului na-
țional de azi este identic cu a fi caterisit.

Că cine: cărmăciul s'au vîslășul poartă
vina, pentru public este indiferent, dar că
barca merge rău, o vedem aproape toți, și
zeu nu știm dacă porumbașul se va întoarce
cu frunză în buze, ca și a lui fătă Noe.

Nu sînt cei dela „Tribuna” atît de naivi
ca să nu înțeleagă rostul foaiei dela Arad.

Publicul român abia aștepta apariția
foaiei dela Arad și „Tribuna” se încearcă
în forme neiertate s'o strivească; necopti
mai erau și latinii, azi ar trebui să zicem:
„similis simili non gaudet”.

O rugare aș avea să îndrept „Tribunei”
dela Sibiu: Să scrie bine și apoi vin abo-
nenții de sine, atunci va fi spriginită și de
noi cei de acasă, și de Slovaci din Ame-
rica, vreau să zic de Români — cari sînt
dizcolo de Munți.

„Tribuna Poporului” d'asemenea luptă
pentru drepturile Românilor, dar' poate cu
alte arme, avem „Wernd” și „Manlicher”,
cu ambele te poți lupta, bună-oară „Lu-
minătorul” avea arme sistem „eremine”.

Trei milioane de Români abia avem 4
ziare cotidiene (Ungurii numai în comitatul
Aradului au trei!) și nici acelea se nu se
înțeleagă?

Este foarte dureros, pentru-că nu sîntem
Unguri nici Jidani ca din zările noastre să
facem geșef material, noi trebuie să urmă-
rim altceva. Ce? O știu bine eu toții: *Sus-
ținătorul național*, dorim aceleași drepturi
ca națiune de cari încep a se bucura Au-
striacii.

Se recere dela Români de ori și unde
azi: concordie — nu ca la „Milcov și Car-
pați” și conduși de același ideal: un nou
memorand, un nou congres al naționalități-
lor, nou conferințe, ear' sediul și centrul
tuturora să fie Sibiu, și organul de publi-
citate din Sibiu să fie de model; la o
parte cu certele, cu personalitățile, căci ace-
stea ne-au aruncat îndrăgă cu mulți ani.

Eu cred, că nici cetitorii foii dela
Arad nu sînt contra, ca „Tribuna” să nu
represinte interesele Românilor de pretutin-
denea, dar' nu în sensul în care o face de-
cînd cu apariția foii dela Arad.

În loc de a da idei, cei dela Sibiu caută
nod în papură.

Se vede, că prea resfoiți acum tot ce
ați lucrat dela 1881 încoace. Oare nu vom
ajunge să criticăm și pe Băraut, că n'a
vorbit destul de bine, sau că de ce ne-a
adus peste Dunăre marele Traian.

Traian T.

NOUȚĂȚI

Arad, 19 Aprilie st. n. 1897.

Ungurii prigonesc crucea. Într'unul din
numerii trecuți am înregistrat și noi, după
„Alkotmány”, cum un rabin din Érsekújvár
batjocorisă crucea din școala de stat de
acolo. Acum, tot numita foaie aduce un alt
cas de asemenea natură și, între altele,
zice următoarele: „După cazul dela Érsek-
újvár, ni-se comunică acum altul din Szakol-
cza, care e-o tristă apariție a domina-
țiunii liberale. După rabinul, un învățător
catolic dela școala catolică de stat. Și a-
ceasta, ca învățător de religia catolică, a de-
părtat crucea din școală, și faptul și-l mo-
tivează: „Aceasta e școală de stat, ear'
aici n'are loc crucea lui Christos”. În locul
crucei azi în fie-care școală din Szakolcza
se află portretul unui francmazon. Și ceea-
ce e mai frumos în tot lucrul — încheie
„Alkotmány” — este, că în școalele din
Szakolcza aproape toți copiii sînt catolici,
și creștinii de acolo contribuie anual cu
3000 fl. pentru susținerea școalelor”.

Alegere de deputat în Brașov. Se știe, că
deputatul de până acum al Brașovului, Carol
Schnell, numit fiind notar public reg. acolo,
și-a depus mandatul și în locul lui se va
alege un nou deputat. Terminul de alegere
e fixat pe 29 Aprilie a. c., ear' candidați
sunt: Din partea Sașilor moderați: Iuliu Bren-
nerberg, jude la tribunal, din partea Sașilor
verzi: Carol Lurtz, avocat. Candidat al Un-
gurilor brașoveni se amintea până acum co-
merciantul Lăzar Gerő; acesta însă probabil,
că seva retrage, și în locul lui va candida
Dr. Orophân Ferdinand, cu program guver-
namental.

Știri bisericești din archidieceasă. Dl
Ioan Bercan, ales preot în parochia română
gr.-or. din Merchiașa (protopopiatul Cohal-
mului), a fost chirotonit întru preot pentru
numita parochie. — În 17/29 l. c. va fi a-
legerea noului protopop român gr.-ort. în
Sebeșal-săseș.

O interesantă invenție pentru armată.
Foile maghiare comunică știrea, că s'a in-
ventat de curînd o sabie cu pistol cu două
focuri, care a fost trimisă din partea mini-
strului de război la comanda diviziei din
Dohrčin, pentru a o proba. Dacă se va afla
practică, arma va primi patentă. Avantagiul
noului arme este că, dacă sabia se frînge în
război, cu ea se poate și împușca.

Tinăr român la opera regală din Berlin.
Domnul Ioan Dămian, bine cunoscut publi-
cului românesc din debuturile sale pline
de succes la concertele „Reuniunii române
de muzică” din Sibiu, după terminarea
conservatorului din Lipsca, a fost, dela 1
Aprilie n. a. c., angajat definitiv la opera
regală din Berlin. Dl Ioan Dămian e fiul
preotului român gr.-or. Nicolau Dămian din
Balșa, în comitatul Hunedorei.

„România musicală”. Revistă artistică —
literară sub direcțiune: escelentului musi-
cean român M. C. Cordoneanu apărut Nr. 7
cu următorul sumar: Efectele muzicii asupra
animalelor. Cronica teatrală de V. N. Cucu.
Correspondențe: Dresda, de X. Y. — Cronica
concertelor, de C. M. Cordoneanu. Singurică,
versuri de G. Coate. De peste Carpați:
perioade artistice. Știri scurte. Din străină-
tate. Din Țară etc. etc. Și un supliment:
„Imn de mîrire”, pentru repertoriul școlar
(Nr. 8) cor mixt de Flechtenmaher.

Bibliografie. — La librăria ifj. Klein Mor
din Arad se găsesc următoarele cărți de vî-

zare, eșite din condeiul eruditului Dr. George
Popa:

1. *Istoria biblică*, pentru școalele populare.
Prețul 10 cr.

2. *Delorințe și drepturi*, constituțiune ci-
vilă și bisericească pentru școale populare.
Prețul 20 cr.

3. *Contractul social* sau principie de dreptul
politic după Rousseau. Prețul 40 cr.

4. *Scrieri și vorbiri* culese, apoi direse
Prețul 20 cr.

— A eșit de sub tipar: „*Acte și do-
cumente relative la Istoria Renașterii Ro-
mâniei*”, publicate de Dimitrie A. Sturdza
și C. Colescu-Vartie. Volumul VI. Partea II,
cuprinzînd: *Divanul ad-hoc al Munteniei din
1857*, și *Comisiunea europeană din 1857-58*.
Prețul 10 lei. București, Institutul de Arte
grafice Carol Göbl.

ULTIME ȘTIRI

Războiul a început!

Constantinopol, 18 Aprilie.

Ieri ministerul de război a adus la cu-
noștința ambasadorilor, că trupe regulate
eline au atacat forturile Bairactar, Perdica
Solosmere și Velesko. După trei ore de luptă,
au fost însă respinse. Turcii au lăsat însă
în stăpînirea trupelor eline vîrfurile dealurilor
dela Potica și Analapsi, pentru a dovedi, că
trupele regulate eline au început războiul. Im-
presurați, grecii de pe aceste dealuri rămîn
ca prizonieri.

În minister s'au făcut preparativele,
pentru-ca Turcii să ocupe Larissa, unde
este cartierul general al armatei grecești.

Constantinopol, 19 Aprilie n.

Turcia a declarat războiul Greciei. De-
clarațiunea n'a surprins cercurile diploma-
tice, de oarece declarațiunea de rebel s'a
făcut după prealabilă înțelegere cu marile
puteri. Statul, care a lucrat mai mult în
acest sens, a fost Germania. Englitera și
cu ea și celelalte state au opinat de ase-
meni, că situația numai printr'un război
se poate limpezi.

Puterile, deși Turcia a declarat războiul,
consideră ca provocatori pe Grecii, făcîndu-i
responsabili pentru tot ce se va petrece.

Londra, 19 Aprilie n.

Aici se crede, că războiul va
dura puțină vreme, de oare-ce am-
bele state sunt istovite în ceea-ce
privește banii, ear' ajutor nu li-se
va da.

Marile puteri nu vor mai bloca
nici un port, și-și vor retrage va-
sele și din porturile blocate, vrînd
să observe astfel o perfectă neu-
tralitate.

Se crede, că pe uscat vor învinge
Turcii, pe mare însă flota elină
va nimici pe cea turcească. Gre-
cia va ocupa îndată portul Salo-
nich, pentru a tăia astfel Turci-
lor comunicația cu Constantino-
polul. La cas, că Grecii vor în-
vinge, Creta și insulele din apro-
piere se vor anexa Greciei.

Atena, 19 Aprilie n.

Ministrul president Delyanis a anunțat
în Cameră, că Turcia a declarat războiul.
Vorbirea lui a fost ascultată cu liniște
adîncă.

Galeriile sînt tixite de lume curioasă.
De pretext se aduce — exclamă ministrul-
president — că noi am început războiul.
Aceasta nu-i adevărat! Turcii au încercat
în mai multe rînduri, ca să închidă
drumul spre Larissa, dar' tot de atâtea-
ori au fost bătuiți.

Noi primim de altfel mînușă ce ni-se
aruncă.

Redactor responsabil: Ioan Russu Șirianu.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediu: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interes fără privire la termenul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuează momentan după sosirea comandei.

40— [4]

Diracțiunea institutului.

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată

Isvorul „Matilda“ de Bodok

care după experiențele făcute la mai multe facultăți de medicină s'au dovedit ca o apă medicinală prea eficientă și plăcută mai ales: la conturbări de mîstire, maladiile stomacului, a rinichilor, a beșicii urului și ale organelor respiratoare etc.

BORVIZ DE PRIMUL RANG

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul său mare în acid carbonic natural de un gust prea plăcut, va îndeplini chiar și pretențiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

Depozit în Sighișoara și Alba-Iulia:

la domnul I. B. Misselbacher sen., Cluj: Szegesvary és társai
Deva: Balog Gyula, Orăștie: Németh János; în Brașov depozit propriu strada Căldărariilor nr. 68, și se poate comanda și de adreptul dela administrațiunea subsemnată.

Cu toată stima

Administrațiunea isvorului „MATILDA“:

36 — [7]

Josef György,

(comit. Hâromszék). Bodok. (Transilvania).

„MINERVA“

INSTITUT TIPOGRAFIC SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Cea mai ieftină tipografie!

Tipografia „Minerva“ din Orăștie, strada Berăriei Nr. 10, mărindu-și asortimentul, își oferă on. public serviciile sale pentru ori-ce fel de tipărire.

Fiind pusă în plăcută pozițiune de a dispune de 6 mașini, și anume: 2 prese accelerate, mari, 2 prese de mână, mici, și 2 mașini: una de perforat și una de tăiat, precum și de 112 soiuri de litere de cele mai moderne, cu mai bine de 200 clișeuri și felurite alte obiecte tehnice, — garantează pentru efectuare promptă, corectă și frumoasă, cu prețuri foarte ieftine!

„MINERVA“ primește mai departe să efectuească tipărituri de cărți și broșuri de ori-ce mărime, pe lângă învoeli de plată foarte ușoare, în rate dacă e de lipsă.

Pentru Bănci tipărește Bilanțuri, Acții, Libele de depuneri, Cărți, Documente de Casă și tot felul de tipărituri.

Pentru înfățișare plăcută, atrăgătoare, se garantează.

Diracțiunea institutului Tipografic

„MINERVA“.

35 — [6]